

50. E hivatalnokokról közöl részleteket Borgida József 1946. május 27-én tett nyilatkozatában, In: *Dosar Nr. 40029*, 1. kötet, 2. rész, 741. o., és 4. kötet, 6–7. o.

51. Ferenczy 1944. május 3-i jelentése. Israel Police, Bureau 06., Eichmann Trial 1315. dok. Lásd még Lévai, *Zsidósors Magyarországon*, 410. o.

52. Királydarócról részletesebben lásd Mose Jehuda (Lajos) Herskovits: *Emlékmű helyett. A Királydaróci hitközségről, amely nincs többé*. Kyriat Bialik, é. n.

53. Lévai, *Zsidósors Magyarországon*, 410. o. Továbbá Lea Merksamernek (szül. Markovits Lili), a szatmárnémeti Zsidó Tanács volt tisztviselőjének – a háború után Izraelben telepedett le – személyes közlése.

54. Lea Merksamer fent idézett személyes közlése.

55. Sárközi Debrecenben bujkált 1958. augusztus 22-ig, míg le nem tartóztatták. Bíróság elé állították és halálra ítélték a budapesti Fővárosi Bíróságon (B.XI. 9108/1959/4.). A Legfelsőbb Bíróság életfogytiglanra változtatta büntetését 1960. május 4-én (T.Bf.14/1960/3.). Lásd a budapesti Belügyminisztérium V-145 392. sz. aktáját.

56. A Tanács összetételére vonatkozó információ Borgida Józseftől származik, aki helyettes vezetője volt.

57. Szatmárnémetinek a háború előtt nagyszámú zsidó lakossága volt. Az 1941-es népszámlálás szerint a városnak 52 011 lakosa volt, közülük 12 960 volt zsidó. 1947-ben a városban 7500 zsidó élt, beleértve azokat is, akik a háború után Románia más részeiből kerültek ide. *Aşezările evreilor*, 194. o. Lásd még Lévai, *Zsidósors Magyarországon*, 410. o.

58. Ferenczy jelentette dr. György Oszkár és édesanyja, valamint Weisz Albert és felesége öngyilkosságát. 1944. május 6-i jelentés.

59. Uő 1944. május 7-i jelentés.

60. Szatmárnémeti polgármestere mentesítette Engel Sámuel és kilenc családtagját, mert 250 sertést neveltek, amit az ország szempontjából gazdaságilag fontosnak ítélték. Ferenczy viszont gondoskodott róla, hogy a feladatot egy Papler Géza nevű keresztényre bizzák, Engelt és családját pedig internálták. Ferenczy május 9-i jelentése: Israel Police, Bureau 06., Eichmann Trial 1316. dok.

61. Köztük Wolh András, egy kitért egyetemi hallgató, aki a helyi Római Katolikus Szemináriumban keresett menedéket. Ferenczy május 10-i jelentése. Israel Police, Bureau 06., Eichmann Trial 1317. dok.

62. További részletekhez a szatmárnémeti gettóról, valamint a létrehozásában és működésében aktív tisztségviselőkről lásd *Genocide and Retribution*, 101–103. o. Zsidók feljelentéséről lásd 109–113. o. Lásd továbbá a YIVO-nál található alábbi személyes elbeszéléseket: Eugen Sernthal (768/3637), Mirjam Perl (770/133), Rosenberg Béla (774/2716) és Moskovits H. (776/40). Lásd még: *Dosar Nr. 40029*, 4. kötet, valamint 23. kötet, 28–38. o. A szatmárnémeti zsidó hitközségről részletesen (beleértve a világi és vallási vezetőket) lásd Naftali Stern: *Emlékezz Szatmárra. A szatmári zsidóság emlékkönyve*. A szerző kiadása, B'nei B'rak, 1984, 240 + 160. o. A város vértanúiról tömör életrajzi adatokat lásd *uo.*, 101–183. o.

63. Lásd a 6. függelékét.

64. *Genocide and Retribution*, 115. o.

65. Israel Police, Bureau 06., Eichmann Trial, 1314. dokumentum. Rozner Istvánról és Nagy Jenőről további részleteket közöl *Dosar Nr. 40029*, 11. kötet, 8–10. és 58–59. o.

66. *Genocide and Retribution*, 113. o. Ferenczy 1944. május 10-i jelentése. A borpataki zsidók között őriztek 246 felsőpataki zsidót is. Ferenczy május 6-i jelentése.